

H. TÓTH ISTVÁN

Az olvasáspedagógia szolgálatában

Észrevételek a Lovász-tankönyvcsalád két olvasókönyvéről¹

„... bár minél több **igazi** tankönyvvizsgálat állna rendelkezésünkre, és felvirágozna a szóban-írásban olyan gyakran követelt tankönyvelmélet műfaja is” – írta kegyes óhajként Vajda Kornél „Tankönyv és politika” című dolgozatában². Egyetértek mind a tanulmány gondolatmenetével, mind a szerzőnek a zárszavában közölt – általam itt most idézett – felvetésével. Legyünk még többen, akik javasoljuk, hogy szülessen minél több tankönyvelemzés, egyúttal bátorítsuk is a szakembereket s a gyakorló pedagógusokat az elfogulatlan tankönyvbírálatok írására.

Ebben a dolgozatomban az első évfolyamos gyermekeknek a dr. Lovász Gabriella – Balogh Beatrix – Barkó Endre szerzőhármás 19. kiadásban megjelent *Betűvásár* és dr. Lovász Gabriella – Balogh Beatrix 20. kiadást elért *Gyermekvilág* című olvasókönyvét véleményezem a következő szempontok alapján:

1. A tartalom didaktikai felépítettsége
2. A fejlesztő eszköztár
3. A tanulók fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak való megfelelés
4. A szókincs, az érthetőség
5. A tanulás-módszertani megoldások
6. A stílus, a szövegtípusok
7. A szöveg és az ábrák
8. A kiadvány esztétikuma
9. Kapcsolódás más kiadványokhoz
10. Tantervi kapcsolatok.

Az integrált szemléletű, közkeletű elnevezéssel: Lovász-tankönyvcsalád *Betűvásár* című olvasókönyve az első megjelenés, vagyis 1987 óta gazdagítja tanítóink olvasáspedagógiai szemléletét és választási palettáját.

A műveltségterületek **didaktikai felépítettségét** vizsgálva azonnal rögzíthetem, hogy beszélgetésre, felfedezésre indító a 3. oldalon látható egész oldalas bevezető kép. Igaz, fekete-fehér, de a közös munka nyomán természetesen adódik a didaktikai szempontokból kiválóan kimunkált rajz gondos kiszínezése. Külön hangsúlyozandó, hogy az írástanulásban nélkülözhetetlen betűelemek mellett a viszonylag könnyebben másolható nagybetűkkel szembesülnek a kicsinyek.

Eszköztárát szemlélve kijelenthető, hogy ez a kiadvány tanulásra, kutatásra ösztönző, már az első oldalak is erről tanúskodnak: a beszédfejlesztést és az olvasástanulás-

ra hangolódást is szolgálják a 4–5. oldal rajzai. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a 4. oldal két ábráját, nevezetesen az *írógépet* és a *munkagépet* ma már korszerűtlennek tartom.

A 6. oldal jelgyűjteményét a fokozatosság elve mentén készítették el a szerzők. Napjainkban, amikor számtalan jel és jelkombináció veszi körül a kisdíjakokat is, szükséges pedagógustársainknak megtanítaniuk ezek helyes dekódolására a növendékeiket. Életmód-, életvitel-ismeret is társul az óvodai jelekkel ellátott törülközőkhöz, a KRESZ-táblákhoz, a lap alján sorakozó mese- és foglalkozásfigurákhoz. A *közlekedési rendőrt* megjelenítő didaktikus rajz mindenképpen korszerűsítendő.

A 7. oldaltól az eddigieknél is erőteljesebben jellemzi a kötetet az integrált szemlélet: a beszéd-, az olvasás- és az írástanulás együttesen érvényesül az esztétikai neveléssel. Az ezen az oldalon található 2. feladat utasításában is szükséges volna a színeztetés, ezzel a megoldással ugyanis erőteljesebben irányíthatná a pedagógus a tanulók vonaltartását, vagyis azt, hogy ne futtassák ki a gyerekek a ceruzát az adott ábrából. Ennek az eljárásnak a figyelemtartás és az esztétikai igényesség szempontjából van jelentősége.

A 8. oldal hangjeleivel összefüggésben is kimutatható a kombinativitás: a *beszédhangindítás*, a *beszédhangképzés*, a helyes *intonáció* mellett *szókincsfejlesztésre*, majd *mondatalkotásra*, esetleg *történet elmondatására* nyílik lehetőség.

A 9–13. oldal tevékenységre serkentő feladatai a térközsabályozással az *írástanulás* előkészítését segítik. Azért is dicséretesek ezek a teendők, mert differenciált munkavégzésre kínálnak alkalmakat, lehetőséget adnak a kreatívabbaknak is a kiteljesedésre. A 12. oldal 7. feladatában a „Melyiket láttad az előző oldalon? Jelöld!” kérdés és utasítás érvényessége kevésbé érthető, tudniillik az elvárt ék alakzatot és a t betű változatait nem igazán lehet felfedezni; az utasítás (= „Jelöld!”) ebben a formában hiányos. A 13/11. feladat kevésnek bizonyul, éppen ebből lenne szükséges újabbakat adni.

A 6–7 éves korú, normál 1. évfolyamon tanuló kisdíjakok *betűtanítását*, *betűtanulását* szolgálja a *Betűismertetés* című fejezet az olvasás- és írástanulás kezdő szakaszában, mert egyértelműen az úgynevezett intenzív-kombinált módszer elemeire épít. Az ebből a könyvből tanuló gyermekek *olvasástanulását* nem gátolják az egymás mellé rendelt hasonló betűk (pl.: *a – á, e – é, t – f, m – n* stb.), ugyanis a szerzők körültekintően a betűismertetés szakaszában a homogén gátlás szempont figyelembevételének érvényesítésében, az esetleges nehézségek elkerülésében.

Azáltal, hogy a 15–31. oldalakon a tárgyképekhez rendelt körök és négyzetek következetesen a magán- és mássalhangzókra vonatkoznak, a betűismertetés első pillanatától jelen levő a *nyelvtani ismeretek* megfigyeltetéssel történő tanítása is. Kétségtelen, hogy intenzív ez a fajta olvasástanítás és kombinált is, hiszen a beszéd művelése mellett erőteljesen érvényesül az íráskészség alapozása. (Anyanyelv-pedagógiai, főképpen helyesírás-alapozási szempontokkal alátámasztva szükséges a szótagoltatás is, de érthető e könyv szerzőinek a filozófiája.)

Mindvégig *esztétikusak*, dicséretesen példamutatók a tankönyv íráselemei, valamint kis- és nagybetűmintái, pontosak az ékezetek is.

Egyértelmű vonalvezetéssel *kimunkáltak* a kötet didaktikus rajzai, hívó- és tárgyképei. Ezek feltétlenül elősegítik a tanulást, támogatják a megerősítő, permanens ismétlést. Ám komikusan hat az őzike a természetellenes agancsával a 18–19. oldalakon.

A *szövegszemlélet* alakítása és a *szókincsfejlesztés* vonatkozásában igen értékesek, például az 58., 60., 62., 64. stb. oldalak szövegváltozatai. A gyermekek *életkori sajátosságaihoz* igazodván, az életszemléletüket, pozitív kedélyérzetüket erősítik, például a 63/3., 69/5., 85/3., 115/4. stb. feladatok. Ugyanakkor a 87/4. feladat utasítása („Válaszd szét a *j-s*, *ly-s* szavakat, és írd le!”) aggályosnak tartható. Korrektebb lenne a „Csoportosítsd a *száj*, *tojás*, *hely*, *lyuk*, *fej*, *haj*, *jár*, *gólya* szavakat!” utasítás úgy, hogy két halmazba kellene beírniuk (= másolniuk) a példákat a gyermekeknek.

A *Betűvásár* 88. oldalán közölt kisbetűs ábécé jelölésrendszerével nem tudok teljesen azonosulni, tudniillik a *dz*, *dzs* két-, illetőleg háromjegyű mássalhangzókat szakszerűtlen ugyanolyan szaggatott vonalazású négyzetbe/téglalapba illeszteni a tanulókkal, mint az idegen betűket (= *q*, *w*, *x*, *y*). Ennek a csoportosításnak a feltétlen újragondolása szükséges!

Az előzőhöz hasonlóan zavarba ejtő a 93. oldal címe (= „Névadás”) és a képen látható jelenet (= római katolikus pap keresztel) – közöttük nem egyértelmű a kapcsolat, mivel a pap teendője a keresztelés, a névadás a szülő joga, az anyakönyvezés pedig államigazgatási eljárás.

Változatos a *Betűvásár* szerzőinek névjegyzéke, mert a magyar és az európai alkotók mellett éppúgy Európán túliak is szerepelnek itt, ahogy *gazdag* az elolvasandó és a feldolgozandó szemelvények köre is. Ez a kiadvány *arányosságra* törekszik a népi és a falusi kultúra, továbbá a városi szokásvilág és annak az életmódja bemutatásában. Az ismeretlen szerzőjű költészetből (= népköltészetből) vett részletek, szemelvények nemcsak ilusztratívák, hanem sokoldalúan fejlesztők is, hiszen a *beszédkészség* pallérozásán túl *az olvasás biztonságát* is erősítik, *memoríterül* ugyancsak szolgálhatnak, például az 54., 64., 74., 78. stb. oldalakon található. Kétségtelenül a Weöres Sándor alkotásai közül válogatottak szerepelnek a legtöbbit, érthető, mivel ezek a szemelvények napjainkban is *szépirodalmi értékek*. Azért is dicsérendő a kötet szerzőinek köre és szemelvényanyaga, mert együttesen szolgálják az ebből a könyvből olvasni tanulók *stílusigényességét*.

A *szövegértés* vonatkozásában rendkívül hasznos, *sokoldalúan fejlesztő feladatok*, például a 65/2., 73/2., 97/5., 117/3–4., 133/3. stb., hiszen jelentékenyen segítik az ebből az olvasókönyvből tanítókat és tanulókat. Ugyancsak az értő olvasás kondicionálását szolgálják a *jelentésmagyarázó* feladatok, néhány közülük a 63/3., 73/3., 77/4., 87/5., 121/5. stb.

Az *emberi értékek* megmutatását és megőrzését egyaránt céljuknak tekintik a szerzők ebben a tankönyvben. Hivatkozhatunk az olvasókönyv sugallta természetföltés mellett a természetóvás teendőire, például a 85/3., 137/5. stb. esetében. A kötet *természettudatos beállítódását* bizonyítják az évszakok köre szervezett képek (például: a 34., 80., 110., 116. stb. oldalakon), ábrák (például: a 35., 48., 62–63., 81. stb. oldalakon), szövegyanyagok (például: a 69., 73., 81., 134. oldalakon stb.), mondatláncok (például: a 98., 118., 126., 138. stb. oldalakon), feladatok (például: a 115., 119., 127., 131. stb. oldalakon). A család *szeretetteljes légkörét* a helyesen válogatott szemelvények (például: Zelk Zoltán, Weöres Sándor, Móra Ferenc s mások művei) mellett az általában világos, egyértelmű magyarázó rajzok is érzékeltetik. Jelentős *emberi értéknek* tekinthető *a játék szeretete*, *a játszás öröme*. A *Betűvásár* jeleskedik ezen értékek bőséges felmutatásában, az értékismeret gyakoroltatásában, nevezetesen a 40., 60., 66., 110., 144. stb. oldalakon is.

A példás **tanulás-módszertani** megoldások közül kiváltképpen a diákok **kreativitását** fejlesztő gyakorlatokat, feladatokat szükséges reflektorfénybe állítanom, jelesül a 33/1., 41/3., 43/1., 51/4., 61/4., 68., 72. oldalakon és a másutt találhatóakat szintén. Az 1. évfolyamon több éven át végzett tanítói munkám tapasztalatai nyomán bátran rögzíthetem: „Az álmos madár”, a „Dani dobol” vagy „A holló és a róka” stb. rajzzal, feladattal kombinált szövegváltozatokat, történet-kiegészítéseket élvezettel, nagy kedvvel, alkotó örvendéssel fogadják a kicsinyek. Az így megmunkált olvasmányok esetében szívesen válnak a tankönyvszerzők alkotótársaivá a mesék egy-egy részletének továbbgondolásában, illetőleg az adott történet befejezésekor, vagy a szükséges és elengedhetetlen tanulság kimondásával.

A szövegnyelvészeti kutatások mellett a leíró nyelvtan korszerű taníthatóságának kérdései aspektusból különösen górcső alá kívánkozik dr. Lovász Gabriella – Balogh Beatrix – Barkó Endre *Betűvásár*-a. Adódik ez a szükséglet abból is, hogy 1. évfolyamos kisdíákok olvasástanítását tűzték célul a szerzők. Helyesen döntöttek, amikor a **funkcionális szemléletre** erősebben építvén *fonetikai* (például: a 8., 15–31., 43., 53. stb. oldalakon), csekély mértékben szerepeltetve ugyan, de meg nem feledkezve *morfológiai* problémákat (például: a 41., 65., 97., 103. stb. oldalakon) is érintettek, *mondattani* kérdéseket (például: az 51., 73., 85., 90. stb. oldalakon) bátrabban hangsúlyoztak. Kitérő koncepcióra vall az, hogy a jól formált *beszédmű* szintjét (például: a 108., 111., 130. stb. oldalakon) következetesen tartották előtérben az alkotók.

A *Betűvásár* 149–172. oldalain közölt mellékletek értékesek az írástanuláshoz nélkülözhetetlen **finommotoros mozgás** fejlesztésekor éppúgy, mint a **képolvasás** nyomán végzett **szövegszerkesztés-tudás** alapozásakor is. Tanulási kedvet fokozók ebben a fejezetben is a tárgy- vagy hívóképek és a vonatkozó betűk ötletes, szellemes összekapcsolásai kivétel nélkül. Ám az *ly* betű tárgyképe gyerekesnek tűnik, a *dz*, *dzs*, *x*, *q*, *w* mellől mindenképpen hiányolom a vonatkozó betűk vizuális rögzítését segítő, erősítő hívóképeket. Anyanyelv-pedagógiai kérdés: az *y* miért szorult ki ebből a gyűjteményből? Miért nem fordítottak a szerzők valamivel több figyelmet egyrészt a *dz* és a *dzs* szakszerű besorolására, másrészt az úgynevezett idegen betűk körüli hiátusok eltüntetésére?

Nem hallgatható el az sem, hogy a 173–175. oldalakon futó **tartalomjegyzék** túlságosan is monoton, nemcsak egyhangú, hanem kevésbé informatív is.

1986 óta jelenik meg tanévről tanévre a *Gyermekvilág* című olvasókönyv, amely dr. Lovász Gabriella kutatásai nyomán az intenzív-kombinált program keretében készült.

Sokatmondó, biztató a 3. oldal címe: „Már tudok olvasni”. Kétségtelen, az ezt a kötetet megelőző *Betűvásár* gondosan válogatott szóanyaga, az így válogatott történetek feldolgozásai, komplexitásra építő szemlélete után joggal lesz igényesebbé a *Gyermekvilág* kötet olvasáspedagógiai elemzője. Éppen ezek után, vagyis a pozitív tapasztalatok birtokában kellemetlen, hogy több ponton csalódások sora ért, például a szókincs, a mondat szerkesztés, a szövegterjedelem, az illusztrációk, a szemlélet stb. vonatkozásában.

A leglátványosabb problémaforrás **a képek minősége**. Rikító színezésűek, nem életszerűek a jelenetek (például: a 35., 40., 88. stb. oldalakon), többnyire megmerevedett (például: a 28., 34., 118., 152. oldalakon), természetellenes testtartásban ábrázoltak a szereplők (például: a 12., 22., 78., 156. stb. oldalakon). Az 1978-as tanterv nyomán készültek efféle szemléletű és kivitelezésű illusztrációk az akkori olvasókönyvekbe. Itt

olyan tárgyi környezetet közvetítenek a tanításba bevont használati eszközöket, szerzőszámokat, gépeket stb. ábrázoló rajzok, például a 93., 106. stb. oldalakon, amelyek mára egy *letűnt világ*, illetőleg *ősdi, divatjamúlt dolgok* levegőjét árasztják. A postai szolgáltatással összefüggő ábrákat, például a 60–61. oldalon korszerűsíteni szükséges. A *Betűvásár* rajzai, didaktikai célzatú hívóképei a maguk fekete-fehérségében is több szolgálatot tettek a képi látás, a képzeleterő fejlesztése terén, mint a *Gyermekvilág* kiszínezett világa. Meg kell állapítanom, hogy kevésbé nevezhető hatékonyak a vizuális nevelés szempontjából ennek a kötetnek a képei.

A továbbiakban az olvasástudás kondicionálását szolgáló, fejlesztő korpuszokat tanulmányozva vizsgálom a kötetet, tekintettel arra, hogy a műfaja: olvasókönyv.

Rögzítenem szükséges, hogy az első kötet, a *Betűvásár* a 98. oldaltól kezdődően igényesebb, választékosabb, fejlesztőbb, összességében: színvonalasabb szövegfajttákkal munkáltatja a kicsinyeket, mint a *Gyermekvilág* számos olvasmánya (például: a 4., 24., 26., 88., 122. stb. oldalakon). Megjegyzendő: Janikovszky Éva, Lázár Ervin s mások sem az itt olvasható műveik alapján lettek a magyar gyermekirodalom kiválóságai. ***Étikai szempontból elgondolkodtató*** az, hogy mennyiben s mennyire helyes az ismert szerzőjű művek tankönyvírói átdolgozása (például: Lázár Ervin *nyomán*, Sebők Éva *nyomán*, Gárdonyi Géza *nyomán*, Móra Ferenc *nyomán* stb.). Gyakorlatilag ***alig lelhető eredetinek nevezhető szemelvény*** ebben a kötetben. S ezt igen fájdalmasan rögzítem jelen olvasáspedagógiai elemzésemben.

Meglepő, nem jó értelemben a *Gyermekvilág* második fejezetének címe, nevezetesen: *Hatévesek lettünk*, tudniillik az 1. évfolyam diákjai akkorra, amikor használatba veszik ezt az olvasókönyvet, már javában elmúltak hat évesek. Zavaró továbbá az is, hogy a *Hatévesek lettünk* fejezet előtt olvasható a *Már tudok olvasni* jogos büszkeségről valló cím.

A következő két fejezet, vagyis *A család* és *Az iskola* címűek ***elnagyoltak, kevésbé árnyaltak***, például a 60., 62., 68., 74., 98. stb. oldalakon. A 92. oldalon található *A titokzatos vendég* című olvasmány (szövege és illusztrációja is) reklámfogás, ezért ki kell emelni a kötetből! Egyébként ennek a fejezetnek számos olyan olvasmánya van, például a 94., 98., 100., stb. oldalakon, amelyek a tématarítás vonatkozásában nem igazán felelnek meg a fejezetcímnek (= *Az iskola*).

A *tárgyak* cím alá válogatott szemelvények sem feleltethetők meg az esztétikai elvárásoknak minden esetben, például a 110., 112., 116. stb. oldalakon.

Példásnak nevezhető viszont *A természet* című fejezet a szerzők, a terjedelem, a szókincs és a mondatfűzés, legkiváltképpen a szemlélet okán. Az azonban rögzítendő, hogy a fejezet belső logikája nem koherens, nem egységes, például a hosszabb szövegeket követik a rövidek, tehát az egyszerűtől a bonyolultig haladás elve látszik sérülni. Ám a 146. oldaltól egymást váltó korpuszok világa ***természetbarát, a képi gondolkodást fejlesztő, pozitív érzelmeket erősítő***. Ugyanakkor a *Köcsökgirály* című ismeretlen szerzőjű magyar mese nem szervesül ebbe a világba, ezért kiemelendő, cserélendő.

A *Tavaszi ünnepek* fejezet didaktikai célja világos, az annak való megfeleltetés azonban szegényes, sőt igen gyér, mostohán kezelt. Az sem fogadható el, hogy a felvett 13 szemelvényből csupán egy akad a próza közlésforma köréből (= a 171. oldalon), az sem igazán izzítja fel a 2. évfolyam végén járó diákok olvasókedvét, fantáziáját.

Kétségtelen, hogy jelentős **erényei** is vannak a *Gyermekvilág*-nak. A rendezőelvvül szolgáló témakörök: az *érzékszervek*, az *önismeret*, a *család*, a *foglalkozások*, a *tárgyak*, az *élőlények világa*, az *évszakok*, a *társadalmi ünnepek* helytállóak, szükséges a velük való mélyebb ismerkedés ebben az életkorban. De gondosabban, a mai elvárásokra érzékenyebben figyelő szemelvényekkel korszerűbbnek lenne nevezhető ez a jó szándékú, az olvasáspedagógiai, didaktikai kutatásokon alapuló szemlélet.

Ebben a kötetben is szép számban olvashatók az **ismeretlen szerzőjű költészetből** különböző műfajú alkotások, ezek a műfajok a mesék (például: a 16., 32., 46., 58. stb. oldalakon), a *mondókák* (például: az 50., 81., 134. stb. oldalakon), a *kiszámolók* (például: a 102–103. oldalakon), a *népdalok* (például: az 56., 162. stb. oldalakon), a *körjátékok* (például a 34–35., 163. stb. oldalakon) egyértelműen illeszkednek az adott évfolyamon tanulóknak életkorához.

Megőrizte a *Gyermekvilág* az előzménye, a *Betűvásár* szerkesztői látásmódját, vagyis a könyv bal oldalán található az aktuális szemelvény (például: a 10., 16., 30., 48. stb. oldalakon), több esetben szemelvények (például: a 12., 22., 44., 78. stb. oldalakon). Ugyancsak az előző kötetből való az a szerkesztői elv is, hogy a páratlan oldalakon adták meg a **változatosnak** tekinthető **készség-, képességfejlesztő feladatokat**, amelyek többnyire **beszédtechnikai**, valamint **szókincset és szövegértést** fejlesztők, illetőleg a szöveg megértését ellenőrzők, ezek mellett az **önművelést**, az **önképzést** segítőket, a **hangos olvasást** gondozók, továbbá az **írás technikát** kondicionálók. Ez az anyanyelv-pedagógiai, didaktikai szemlélet meggyőzően vizsgázott a tanítási gyakorlatban.

Az integrációt szolgálja számos feladat, például a 15/1., 17/1., 19/2., 79/1., 89/4. stb., mivel a **beszédkultúra** gondozásán túl a **nyelvtani** ismeretek alapozását is szem előtt tartja, mindig központi feladatnak tekintvén az **olvasástudás** és az **olvasmánymegértés** erősítését, továbbfejlesztését, a **szövegszerkesztésben** való jártasság gyarapítását.

Sajnos, jelentős a pongyola megfogalmazású feladatok, utasítások száma, például: a 15/3., 17/3., 19/2., 23/2., 25/2., 53/4. stb.

Alkalmanként helyesírási hiba is akad: „Írd le, mivel táplálkoznak a távoli földrészek lakói?”. Itt a mondat végére felkiáltójelet kell tenni, ugyanis a főmondat a beszédhelyzet szerint kívánságot kifejező felszólító mondat, ezáltal nem a tárgyi mellékmondat, amely önmagában valóban kérdés, határozza meg a mondatzáró írásjelet. Helyesen: „Írd le, mivel táplálkoznak a távoli földrészek lakói!” vagy „Mivel táplálkoznak a távoli földrészek lakói? Írd le!”.

Az ilyen típusú előírásokban a kiemelt betűt, betűkapcsolatot kurziválni kell, például: „Írd le a j betűs szavakat!” – helyesen: „Írd le a j betűs szavakat!”. (Lásd még: a 47/3., 59/3., 147/4. stb. feladatokat!)

Gyerekeseknek nevezhető az efféle utasítások: „Írj kör alakú nagybetűket az ügyesebb keziddel!”. Ennyi bőven elegendő, s ráadásul nem is bántó, rejtve sem elmarasztaló: „Írj kör alakú nagybetűket!”.

A 127/4. feladat utasítása nem felel meg a szövegnyelvészeti elvárásoknak: „Válaszd szét az egybeírt szöveget! Írd le! – félmegfélazegész.” Az ilyen panelmondatokat, másképpen szövegmondatot ebben az életkorban szükségtelen szövegnek nevezni, kiváltképp, ha nincs is értelme. Helyesen: „Tagold értelmes szavakra ezt a mondatot!”

Feltétlenül dicsérendők ennek az olvasókönyvnek is az írott betűi, hiszen a normának, vagyis a *körívre épülő álló jellegű folyóírás*nak példásan feleltethetők meg, kiváló mintául szolgálnak a *Gyermekvilág* olvasni, írni tanuló kisdíákjainak.

Jelentős követelményt teljesítettek a szerzők azzal, hogy a *Gyermekvilág* egyes fejezeteit *könyv-, könyvtárhasználati ismeretekkel* zárták *Irány a könyvtár!* címmel. Ezáltal tudatos, szakszerű irányításnak köszönhetően kerülnek kapcsolatba a tanulók alapirodalmakkal, például az *Ablak – zsiráf* gyermeklexikonnal, Janikovszky Éva méltán népszerű alkotásával, az *Akár hiszed, akár nem* cíművel, Mészöly Miklós kötetével, az *Első meséskönyvem*-mel, majd támpontokat is kapnak a diákok további értékes szépirodalom olvasására a 133. oldalon. Hasznosnak nevezem a szerzőknek azokat a törekvéseit, miszerint következetesen megfigyeltetik az ajánlott könyvek küllemét és főbb könyvészeti adatait, például az 55., 83., 105. stb. oldalakon.

Az alkotók három, *az olvasási teljesítmény mérésére* alkalmas lapot is szerkesztettek, ezeket a) és b) változatban. Az olvasás idejét, az elkövetett hibaszámot és a teljesítményt jelölik a tanítók és növendékek a további fejlesztési stratégiákra tekintettel. Lényegében mindhárom taneszköz az olvasás első, úgynevezett technikai szintjét vizsgálja egyre bővülő szótagszámú szövegeken. Hétköznapi történetek (például: *Csak egy öreg néni*) és fabulák, azaz tanító jellegű állatmesék (például: *Két kis kecske*) a vizsgálódásra kizemelt olvasmányok. Az olvasás első, másképpen technikai szintjének birtoklását mindenképpen képesek jelezni e mérőlapok a tanítónak és a tanítványának egyaránt. Ám ez csak a hangos olvasás nem elhanyagolható, sőt inkább meghatározó tudásszelete az 1. évfolyamon, éppen ezért helyénvaló lenne a szövegértés ellenőrzését is segítő mérőlapsorozat elkészítése. Ezt azért is hiányolom, mert a *Gyermekvilág* feladatstruktúrájából logikusan következik a néma-értő olvasás teljesítményének az ellenőrzése.

A dr. Lovász Gabriella – Balogh Beatrix – Barkó Endre Betűvásár – *Olvasókönyv az általános iskolák 1. osztálya számára* és a dr. Lovász Gabriella – Balogh Beatrix *Gyermekvilág – Olvasókönyv az általános iskolák 1. osztálya számára* című, a veszprémi Oktker-Nodus Kiadó Kft. gondozásában megjelenő tankönyvek minden bizonnyal sikeresen forgathatók lesznek a következő tanévekben is, kiváltképpen, ha előtérbe állítják az ezért felelősök a kötetek hatékony korszerűsítését a legfrissebb kutatásoknak megfelelően.

Jegyzetek:

- ¹ Dr. Lovász Gabriella – Balogh Beatrix – Barkó Endre: *Betűvásár – Olvasókönyv az általános iskolák 1. osztálya számára*. Kiadó: az Oktker-Nodus Kiadó Kft., Veszprém; dr. Lovász Gabriella–Balogh Beatrix: *Gyermekvilág – Olvasókönyv az általános iskolák 1. osztálya számára*. Kiadó: az Oktker-Nodus Kiadó Kft., Veszprém
- ² Vajda Kornél: *Tankönyv és politika*. Könyv és Nevelés, X. évfolyam, 2008/1.:25–31.